

Křížová cesta

Úvod:

V nedělním evangeliu jsme naslouchali vyprávění o Ježíšově setkání se samařskou ženou. Evangelia jsou plná příběhů o tom, jak se Ježíš setkával s různými osobami. I jeho cesta utrpení je prostoupena setkáními s různými lidmi.

Pro tento týden jsme připravili speciální křížovou cestu, kterou se budeme modlit celý týden, každý den jedno zastavení. Každý den se zaměříme na jednu skupinu osob, se kterými se Ježíš setkal, a budeme se snažit odhalovat obsah těchto setkání. Odsouzení, kříž a smrt, to nebyl v Ježíšově životě výsledek dílčích náhod. Ježíš se uměl ozývat, uměl procházet středem rozhněvaného společenství. Nečiní tak ale ve chvíli, kdy ví, že je to Otcova vůle. Odsouzení, kříž a smrt, to vše přijímá tehdy a právě proto, že to chce Jeho nebeský Otec.

Během celého procesu a následných událostí tak není obětí v rukou mocných, ale je tím, kdo i tehdy hlásá a uskutečňuje Boží plán spásy. Není předveden před Kaifáše, Piláta jako viník (i když oni to tak vnímají), ale jako hlasatel Božího plánu spásy, jako hlavní aktér („*neměl bys nade mnou žádnou moc...*“). A to je optika, skrze kterou se budeme chtít na tato setkání dívat, jich účastnit.

Tak, jako Ježíš „vyhledal“ samařskou ženu, tak ve svém utrpení vyhledává učedníky, Kaifáše, Piláta, Šimona z Kyrény, Veroniku, lotry, vojáky...

Každý den, třeba i v modlitbě v kostele nebo před svatostánkem, se zkusme zastavit u jednoho zastavení a třeba i sami si představovat onu situaci a domýšlet ji. Pomodleme se společně (na dálku) tuto křížovou cestu a postavme se do ní se svými životními příběhy. I se mnou se Ježíš v tomto čase chce setkat!

Začněme vždy znamením kříže, krátkou modlitbou, v níž budeme vzývat Ducha Svatého, a přečteme si zamyšlení jednoho zastavení. Následně zůstaňme chvíli v tichu (záleží na každém z nás) a nakonec se pomodleme modlitbu Otče náš za každého farníka, se kterým se Ježíš dnes setkává „u studny“.

1. zastavení: Ježíš a učedníci

První, kdo se s Ježíšem v jeho posledních hodinách setkávají, jsou jeho učedníci. O nich a jim Ježíš říká, že s nimi si toužebně přál jíst velikonoční večeři. Jsou to ti, které si Ježíš během svého veřejného působení vyvolil, které si vybral. Očividně ne pro to, že by byli nejlepší, nejsilnější, nejvyzrálejší...

Ježíš s nimi sedí u stolu, plný emocí a různých pocitů. Už je to tady, a přitom jsou stále tak „nepřipravení“. Přejíždí je pohledem. Ví, co spolu prožili, a protože je tak dobře zná, ví také, jak v následujících hodinách zareagují. Nebojí se to vyjadřovat, učedníkům vyjevovat. Netěká přitom pohledem, protože by mu to bylo nepříjemné. Je to šokující, ale pro Ježíše to není překvapující, není to ani podstatné. Není to on, kdo to vytahuje, kdo by to aktivně říkal, ale reaguje až na vyjádření učedníků. Jeho pohled se zaměřuje úplně jiným směrem. Naprosto jiné věci jsou pro něho podstatné.

Můžeme říct, že slova o selhání učedníků jsou jen tím, co přerušuje výroky, které v předvečer své smrti chce Ježíš učedníkům vtisknout do srdce. Ježíš se stále znovu a znovu vrací k tomu, aby se bavil s učedníky o tom, co bude pak. Ne o jejich selháních, ale o tom, jak budou prožívat své životy, jak budou uskutečňovat své poslání. Zůstaňte ve mně a já zůstanu ve vás! Budte služebníky, žijte v lásce, neste ovoce...

Skončila večeře, Ježíš se zvedá a jde s učedníky do Getsemanské zahrady. I zde třem z nejbližších říká, že si přeje, aby s ním setrvali v modlitbě. Znovu si toužebně přeje být s nimi! Učedníci ale usnou, nejsou připraveni, nejsou pohotoví k uskutečňování Pánových výzev. Tím se rozehrává následující drama. Selhání, rozutečení se, i zapření.

To vše ale pro Ježíše není překážkou. Dokonce i Jidášova zrada ne. Každému se dokáže pokaždé podívat do očí a jakoby mu vyjadřovat, že není důležité to, jak se v tuto chvíli ve své slabosti chová. I když ho to mrzí, bolí, i když je to z určitého pohledu hrozné, přesto si je vyvolil kvůli něčemu jinému. Stále je hledá pohledem, i Petra po zapření, a vyjadřuje, že s ním počítá!

Já jsem křesťan, Kristův učedník. Pán si nás vyvolil. Bez našich zásluh, mnohdy i bez našeho přičinění. A i s námi si toužebně přeje slavit nejen tyto Velikonoce. Chce si s námi sednou a opakovaně sedat u studny a hovořit o nás. Ne primárně o našich chybách, selháních – to mnohdy vnášíme do rozhovoru my (a není to nutně špatně), ale o našem povolání. O tom, jak máme žít, co od nás očekává, co bychom mohli uskutečnit.

2. zastavení: Ježíš se setkává se soudci

Ježíš je postupně předveden před Kaifáše, Piláta a Heroda. Tři vládci, tři mocní, kteří představují tři karikatury moci (opak Ježíše, který představuje moc jako službu). Kaifáš, který svou moc zneužívá k prosazení svého. Pilát, který svou moc prožívá ve strachu o sebe a Herodes, který moc prožívá jako zhýralost, příležitost k pobavení se.

Ke všem těmto osobám a projevům moci se Ježíš dostává. Ne jako loutka v rukou mocných, ale jako ten, kdo se chce setkat, pohlédnout do očí, dát příležitost a možnost. Nikdo z nich ale k tomuto setkání nepřistoupil, nedal mu možnost. Každý z nich zůstal vůči Ježíši imunní, každý zůstal zahleděný do sebe a své moci.

Ježíš stojí před Kaifášem. Vstupuje do jeho moci. Moci, kterou si je schopen uzpůsobovat svému pohledu, svým záměrům. Co na tom, že soudí v noci, že tomu nedá čas. Že nehledá pravdu, ale hledá, jak dosáhnout svého – usvědčit Ježíše? To je zeď, přes kterou není schopen vidět Ježíšův milosrdný pohled, není schopen zaslechnout poselství, které Ježíš přináší. Měl příležitost, mohl se ptát, mohl hledat. Ale on nehledal, on jen potvrzoval své... Zeď, která je pro Ježíše, toužícího po setkání, neproniknutelná.

Pilát. Hraje si na mocného, ale to, co jím očividně vládne, je politikaření a strach z toho, jaké jeho rozhodnutí budou mít důsledky. Co může Ježíš udělat víc? V den, kdy židé odmítají vstoupit do vládní budovy, Ježíš do ní „vstupuje“. Překonává všechny bariéry, dostává se k pohanovi (jak jinak by se k němu mohl dostat?). Překonává všechny překážky, aby se mohl s Pilátem setkat, rozmlouvat s ním. Pilát se i ptá – jsi král? Co je to pravda?... Snad i hledá odpovědi. Ale ty nejsou nakonec bernou mincí. I když hledá pravdu – nenalézám na něm nic špatného – přesto se jí nedokáže řídit. Naslouchá Ježíši, ale slyšené není bernou mincí. Promarněné setkání, které se stalo jen filosofováním, přijímáním tezí, ale nepřemohlo strach.

A Herodes? Člověk zahleděný do sebe. I k němu se Ježíš dostává, i s ním se touží setkat. Ale Herodes je omámený rádoby mocí. Vše mu slouží jen k tomu, aby se poveselil, užil si. Celý jeho život je jen hra – vytěžit ze života co nejvíc. Setkání s Ježíšem jeho očekávání, tužby, ani jeho emoční hlad nenaplnuje, proto pro něj nemá žádný význam.

Která z těch postav je podobná nám? Co všechno dělá Ježíš pro to, aby se mohl setkat i se mnou? A co jsou mé zdi, které brání tomu, aby Ježíšův pohled pronikl až ke mně?

3. zastavení: Ježíš zakouší pomoc

Další příležitostí, kdy se Ježíš může s někým setkat, je jeho křížová cesta. Svou pozornost chceme tentokrát zaměřit na dvě postavy – Šimon a Veronika. Zástupci dvou přístupů. Šimon musí být přinucen, Veronika hledá sama příležitost.

Šimon se vrací z pole. Unavený, těší se domů, těší se, že se nají, odpočine si, že se setká s rodinou. Je tolik věcí, na které se může těšit a které jsou zasloužené a správné. Setkání s Ježíšem jako by ho okrádalo o čas, o to, na co má právo. Je pochopitelné, že se mu nechce pomáhat – vždyť je zde i nebezpečí, že si ho pak s odsouzencem spletou... Musí být tedy přinucen. S oslím můstkem můžeme říct, že je přinucen k tomu, aby se setkal s Ježíšem! A toto setkání zabere také nějaký čas. Není to pár kroků, nejsou to minuty. Kráčí s Ježíšem několik stovek metrů, tráví s ním možná i desítky minut. Asi toho za tu dobu mnoho nenapovídali, asi se na sebe ani moc nemohli dívat. A když, tak koho Šimon viděl? – „*neměl podoby, ani vzhledu, muž bolesti...*“. Přesto tento čas Ježíšovi stačí. Je to setkání, které Šimona proměňuje. Mohli bychom skoro říct, že Šimonovi prostě jen stačilo být s Ježíšem, být v jeho blízkosti. Mlčet s ním a kráčet s ním s těžkým křížem na ramenou. Setkání, které proměňuje! Ježíš toho nepotřebuje mnoho. Někdy i my potřebujeme být „přinuceni“, donuceni k setkání s Ježíšem. Podstatné ale není to, jak do setkání vstupujeme. Podstatné je, jak ho prožijeme. Zda dáme prostor k tomu, aby nás setkání s Ježíšem proměňovalo.

Veronika je přesný opak. Nikdo ji nenutil. Naopak, ona se „vnucuje“, ona si musí prorazit cestu, aby se k Ježíšovi dostala a stačí jí jen chvilinka, krátké setkání. Na setkání s Ježíšem je totiž již dopředu připravená, a to nejen rouškou, kterou třímá v ruce – ta je jen symbolem její předchozí přípravy. Stačil jen krátký pohled, stačila jen chvíle, a přesto se Ježíšova tvář „vtiskla“ do jejího života. O Veronice nemáme v evangeliích žádnou zmínku, je to osoba, která se vynořila z tradice. A můžeme říct, že je zástupcem všech těch, které setkání s Ježíšem natolik proměnilo, že se celý jejich život změnil. Podle některých, i když asi ne pravděpodobných, výkladů je význam jména Veronika, „pravý obraz“ (vera ikona). Odkazuje to na Ježíšovu tvář, která se podle tradice otiskla do Veroničiny roušky. Ale nejen obrazně řečeno také do Veroničina života. Stačilo krátké setkání s Ježíšem, aby se stala jeho pravým obrazem. Jak proměňující setkání!

Šimon a Veronika. Mohou být větší protiklady toho, jak se člověk může s Ježíšem na jeho cestě kříže, ale i ve svém životě, setkat?

4. zastavení: Ježíš a plačící ženy

Na své cestě s křížem se Ježíš setkává také s plačícími ženami. Jestliže setkání se Šimonem a Veronikou můžeme označit za tichá setkání, za posvátné mlčení, setkání s ženami si žádá Ježíšova slova. Nestačí jen být, ale je třeba také promluvit (do duše).

I dnes se setkáváme s Ježíšem různým způsobem. Jsou setkání beze slov, kdy spočíváme u Krista, např. v eucharistii. Ale jsou také setkání, kdy k nám promlouvá, kdy k nám zaznívá jeho slovo. To se v dnešní době děje především prostřednictvím Božího slova.

Proč Ježíš vnímá jako důležité se zastavit a setkat se s ženami nejen „letmo“, ale promluvit k nim? Snad je to povrchnost jejich života. Nebo slepota, ve které nejsou schopné rozlišit ten skutečný problém. Nebo je to pro Ježíše příležitost, aby vyjádřil, proč se to vše děje. Setkání se ženami jako by představovalo setkání s vlažným křesťanem. Člověkem, který zná Ježíšův životní příběh, který ho vidí na křížové cestě, který medituje hrůzu toho všeho, co Ježíš podstupuje, ale který nedokáže dohlédnout, co to pro něj znamená, který nedokáže být tím, co pro něj Ježíš udělal, popostrčen k tomu, aby dělal něco se svým životem.

Ježíš má na své cestě čas na takového vlažného zbožného člověka. Má čas se u něho zastavit. Má tu touhu. Není to pro něho někdo, nad kým zavrtí hlavou, ale ani ho nechlácholí a neutěšuje. Ježíš burcuje, vybízí, snaží se člověka vybídnout k prohlédnutí toho podstatného. Protože Ježíš nepotřebuje naše slzy (naši zbožnost), ale chce naši opravdovost, pravdivost našich životů.

Z katolického křesťanství se stalo mnohdy společenství těch, kteří řeší „co stačí“. Lidé z křesťanského života dělají přeskokování laťky, a především hledání toho, kde je ta minimální výška laťky, kterou stačí přeskochit. A mají tendenci si dostačující výšku laťky sami stanovovat. Je zarážející, jak mají lidé dnes obavy z toho, aby to nepřeháněli, ať už proto, aby toho nedělali zbytečně víc, než je třeba ke spáse (udělat tak akorát), nebo dokonce, aby náhodou nebyli ve víře fanatiky. Toto je pro ně strašákem. A přitom přijímají jako normu svého života vlažnost, minimalismus... Skoro by se dalo říct, že dnes křesťané na Ježíšově křížové cestě nepláčí nejen nad svými dětmi, ale ani nad Ježíšem.

Ježíš se setkává, aby rozfoukal plamen opravdovosti. Aby rozehrál ty, kteří jsou vlažní, nebo pomýlení...

5. zastavení: Ježíš se setkává s lotry

Velmi dobře víme, že Ježíš zemřel za nás a za naše hříchy. Na kříž se dostal ne pro své selhání, ale proto, že my jsme zhřešili. Kalvárie se tak stává jedinečným místem, kde se Ježíš setkává s člověkem.

Víme, že Ježíš byl nejen počítán mezi zločince, ale že mezi zločinci byl také ukřižován. Ježíšovi současníci. Slyšeli o Ježíšovi už někdy dřív? Měli možnost se s ním setkat? Nebo byli třeba účastni některého z Ježíšových zázraků (zázračné nasycení zástupů) ...? Tolik příležitostí k setkání, která možná promeškali.

To, že Ježíš visí mezi zločinci, není náhoda. Nejen z historického hlediska, ale vystihuje to, o co Ježíšovi jde. Skoro bychom mohli říct, že bez těchto zločinců by něco na Kalvárii chybělo. Ježíšův kříž, Kalvárie, to vše se stává místem, kde se Ježíš může setkat s člověkem-hříšníkem. Až sem to Ježíš dotáhne, až sem je schopen zajít, aby se setkal s člověkem!

Tři hodiny, které budou tyto osoby viset vedle sebe. Tři hodiny muk a útrap, které zakouší jak člověk, tak Boží Syn. Nejen fyzické útrapy, ale také muka zla, které ovládlo lidské srdce. Muka pomíjivosti a marnosti lidského života a jeho konce.

Dva zločinci. Stejně východisko, stejná situace. A přeci tak diametrální rozdíl. Oba hovoří o záchraně. Jeden ale vidí záchranu v tom, že se Ježíš projeví tak, že jim pomůže z jejich šlamastyky, že jim pomůže z kříže. Pro něho záchrana spočívá v tom, že jeho jednání nebude mít důsledky. Může si dělat co chce, a Ježíš ho z toho „vyseká“. Je to přístup křesťana, který opovážlivě spoléhá na Boží milosrdenství. Žije, jako by Ježíš po něm nic nechtěl, ale on po něm chce vše.

Druhý zločinec naopak chápe, jakou záchranu Ježíš přináší. Záchrana, která spočívá v tom, že vyzná, že „dostává, co si zaslouží“, ale že v tomto se může obracet k Ježíši a prosit ho, aby mu odpustil a aby na něj pamatoval.

Ježíš se nechal počítat mezi zločince, protože i se zločincem se chtěl setkat. Není nikdo, ke komu by se Ježíš neprodal. Otázkou ale je, zda se my „prodereme“ k Ježíši. Protože můžeme nechat hřích jako překážku mezi námi, protože nedovolíme, aby ji Ježíš odstranil. Kající zločinec nám ukazuje cestu. Není důležité, co jsme udělali včera. Důležité je, jak se setkávám s Ježíšem právě dnes!

6. zastavení: Ježíš se setkává s římskými vojáky

Celou cestu na Kalvárii, a pak i čas na kříži, trávili s Ježíšem také římsští vojáci, vykonavatelé rozsudku. Pro ně nejspíš rutinní záležitost. Kolik takových poprav již vykonali? Setkání bylo hned několik, při bičování, když se posmívali a korunovali Ježíše trnovou korunou na krále, když ho vedli na Kalvárii... Pak mohli sledovat tři hodiny Ježíšova zápasu na kříži. Mohli bychom říct, že setkání, které bylo naprosto k ničemu, které sloužilo jen k tomu, aby se na Ježíši vybláznili, ukojili svou krutost.

Možná to ale byli právě římsští vojáci, kteří byli vnímavější k tomu, co se děje. Zvláště v posledních okamžicích Ježíšova života. Smrt toho, který se označoval za Syna Božího (pro polyteisty Římany toto byla uvěřitelnější zpráva než pro monoteisty židy), je doprovázena podivuhodnými jevy – zatmění, zemětřesení... Možná právě oni byli těmito úkazy nejvíc zasaženi.

Písmo svaté nám vypráví o jednom setníkovi, který, když proklál Ježíšův bok, vyznal, že to byl skutečně Syn Boží. Setkání, které zdánlivě bylo promarněno (neuvěřil v Ježíše během Ježíšova života), ale které nakonec přineslo své plody. Skoro bychom mohli říct, že římský setník toho prostě potřeboval jen více prožít, více vidět, a pak potřeboval také více času, aby si to vše zpracoval a vyhodnotil.

Ježíš na nás netlačí. Počítá i s tím, že jeho setkání s námi třeba nepřinese očekávaný efekt daný den, v daný okamžik. Není netrpělivý, ale dává člověku čas. Nechává ho prožít a sledovat mnohé události. Stále znovu a znovu (kolikrát to vidíme ve Starém zákoně?) mu nabízí čas milosti a spásy. Kolik jsme toho viděli již my? Kolik jsme toho prožili? Kolik postních dob už jsme dostali... A dostáváme další, další příležitost. A Ježíš doufá, že třeba až ten probodnutý bok, třeba až ta poslední příležitost bude okamžikem, kdy konečně doceníme jeho setkání s námi.

Nikdy není pozdě. Buďme ale vnímaví. Zamýšlejme se nad událostmi našeho života, nad tím, co nás obklopuje. Ježíš od nás neočekává zbožné fráze, prázdnou formální víru. Ale chce, abychom nepromeškali příležitost, aby krev a voda z jeho probodeného boku netekla nadarmo, ale aby vedla i nás k tomu, že vyznáme, to byl skutečně Syn Boží.

7. zastavení: Vzkříšený se setkává

Prožíváme neděli. Den, kdy slavíme Kristovo vzkříšení. Ano, i v postní době, kdy se tento den mezi postní nepočítá. Můžeme tedy i nyní hledět na vzkříšeného Ježíše a na to, co dělá.

První okamžiky po vzkříšení tráví Ježíš sám. Nikdo jeho vzkříšení není přítomen. Co Ježíš v okamžiku „procitnutí“ dělal? Zůstává to pro nás tajemstvím, něčím, co je skryto za zavaleným kamenem. Domnívám se ale, že první věc, co Ježíš udělal, bylo jeho setkání s Otcem – setkání vděčnosti.

Od brzkého rána se ale Ježíš také setkává se svými. Jsou to nejprve ženy, které spěchají ke hrobu, pak jsou to učedníci, kteří jsou ve večeřadle. Musí také spěchat do Emauz, aby zastihl dva učedníky, kteří opustili Jeruzalém... Neděle není jen dnem, kdy Ježíš vstal z mrtvých, ale je také dnem, kdy Ježíš hledá své a setkává se s nimi. Neděle je dnem setkání!

Ježíš touží setkat se se svými. Touží jim zvěstovat radostnou zprávu, že zvítězil nad smrtí. Touží se s nimi setkat, aby jim ukázal, že jejich selhání, se kterým počítal, není rozhodující a směrodatné. Touží se s nimi setkat, aby na ně dechl a dal jim moc, aby je poslal do celého světa. Můžeme prostě jen říct, neděle je dnem, kdy se Ježíš touží setkat.

Měli bychom znovu objevovat neděli jako den setkání. Den, kdy se s námi Ježíš chce setkat! Víme, že jsme vybízeni k tomu, abychom v neděli slavili mši svatou. Právě proto nejdeme tento den do práce, nemáme stanovené povinnosti. Jak je smutné, když křesťané toto ztratí ze zřetele. Když si neděli zaplní, a to až do té míry, kdy zapomenou na to podstatné – na setkání s Pánem. Kdy si to vyřeší splněním povinnosti v sobotu, a v neděli si žijí svými záležitostmi... Ježíš byl v den vzkříšení schopen jít i do Emauz, aby se setkal, ale zároveň nám Jan říká, že s Tomášem se nesešel, protože nebyl s ostatními.

Neděle je dnem setkání. A my bychom toto měli znovu objevovat. Chápat, že hlavní náplní je setkávat se s Kristem, ale pak, uchvácení tímto setkáním, se také pochopitelně setkat i s ostatními bratřími a sestrami (vždyť den vzkříšení je také dnem, kdy Marie běží k učedníkům, učedníci běží zpět do Jeruzaléma mezi ostatní...).

Vstupujeme do týdne po čtvrté neděli v postní době. Naší společnou výzvou pro tento týden bude právě takové setkávání. Zkusme ho pojímat i tímto způsobem. Chci se setkat s druhými, protože být velikonočním učedníkem znamená být člověkem setkání.